Abstract. *The paper presents the experience of designing and using interactive HTML lectures in the Moodle environment to organize independent work of students majoring in Professional Education (Agricultural Production). A technical solution for placing interactive materials in Moodle as self-contained HTML files is described, the factors of their effectiveness are substantiated, and their limitations are outlined.*

Keywords: *interactive lecture, HTML, Moodle, independent work, blended learning, professional education.*

УДК 377.014(477)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Алла СТРЕЛЬБИЦЬКА

Здобувач вищої освіти спеціальності А5 «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *У тезах проаналізовано сучасний стан системи професійної освіти України: охарактеризовано зміни, запроваджені Законом України «Про професійну освіту», простежено динаміку мережі закладів і контингенту здобувачів, окреслено ключові проблеми галузі. Обґрунтовано пріоритетні шляхи вдосконалення системи: розширення автономії закладів, розвиток дуальної форми здобуття освіти, цифровізацію освітнього процесу, навчання дорослих і популяризацію робітничих професій.*

Ключові слова: *професійна освіта, заклад професійної освіти, автономія, дуальна форма здобуття освіти, цифровізація, ринок праці.*

Професійна освіта відіграє стратегічну роль у відновленні економіки України, оскільки забезпечує один із найкоротших шляхів від навчання до виходу на ринок праці. За оцінками експертів, для щорічного зростання

економіки на 7 % до 2032 року Україні бракуватиме близько 4,5 млн працівників, причому дефіцит кадрів уже гостро відчувають 29 % підприємств у сільському господарстві [3]. Це робить аналіз стану системи професійної освіти та пошук шляхів її вдосконалення актуальним завданням.

Мета тез полягає в аналізі сучасного стану системи професійної освіти України та обґрунтуванні пріоритетних шляхів її вдосконалення.

Ключовою подією для галузі стало набуття чинності у вересні 2025 року Законом України «Про професійну освіту», який замінив закон 1998 року [2]. Законом запроваджено нову термінологію та новий базовий тип закладу – професійний коледж; поряд із ним функціонують навчальні центри й центри професійної досконалості. Державні та комунальні заклади можуть діяти як бюджетні установи або як некомерційні товариства, що розширює їхню фінансову самостійність. Закріплено принцип автономії закладів, утворення наглядових рад за участю роботодавців, урегульовано дуальну форму здобуття освіти, а присвоєння професійних кваліфікацій, зокрема за результатами неформального навчання, покладено на кваліфікаційні центри [2].

Аналіз динаміки мережі засвідчує її суттєве скорочення. За даними дослідження ГО «EasyBusiness», кількість здобувачів професійної освіти зменшилася з 643,4 тис. осіб у 1990 році до 214,4 тис. у 2025 році, тобто на 66,7 %, а кількість закладів – з понад 1300 до 653, тобто на 47,6 % [3]. Серед причин – демографічна ситуація, наслідки війни (руйнування, окупація частини територій, внутрішнє переміщення населення) та низький престиж робітничих професій.

До ключових проблем, що перешкоджають ефективній підготовці фахівців, належать: застаріла матеріально-технічна база, яка не дає змоги навчати роботі із сучасним обладнанням; невідповідність освітніх програм потребам роботодавців; дефіцит педагогічних працівників, зокрема майстрів виробничого навчання, обізнаних із сучасними виробничими технологіями; обмежена управлінська спроможність закладів, без якої задекларована автономія залишається формальною [3].

На основі проведеного аналізу пріоритетними шляхами вдосконалення системи вбачаємо такі.

Перший – реалізація автономії закладів на практиці та розвиток державно-приватного партнерства. Участь роботодавців у наглядових радах, можливість заробляти власні кошти й самостійно ними розпоряджатися створюють умови для оновлення обладнання та освітніх програм відповідно до потреб регіонального ринку праці [2].

Другий – поширення дуальної форми здобуття освіти, за якої значна частина практичної підготовки відбувається безпосередньо на підприємстві. Вивчення досвіду Естонії, Нідерландів, Німеччини, Чехії, Швеції, Південної Кореї та Ізраїлю засвідчує спільні тенденції: перехід від консультативних органів до наглядових рад із реальним представництвом роботодавців, поєднання базового державного фінансування з власними доходами закладів, гнучке формування освітніх програм у співпраці з бізнесом [3].

Третій – цифровізація освітнього процесу: створення електронного навчального контенту, використання тренажерів-симуляторів і технологій змішаного навчання. Цифрові засоби частково компенсують нестачу сучасного обладнання та забезпечують безперервність навчання в умовах воєнного стану [4]. Це, своєю чергою, потребує підготовки педагогів професійного навчання, здатних застосовувати інноваційні освітні технології [1].

Четвертий – розвиток навчання дорослих і визнання результатів неформального навчання через кваліфікаційні центри, що важливо для перекваліфікації внутрішньо переміщених осіб, ветеранів та інших категорій населення [2].

П'ятий – популяризація робітничих професій через профорієнтаційну роботу, співпрацю із закладами загальної середньої освіти та висвітлення успішних кар'єрних історій випускників, а також перетворення закладу професійної освіти на центр розвитку громади.

Отже, система професійної освіти України перебуває на етапі глибокої трансформації, підґрунтя якої закладено новим законодавством. Проте закон

лише відкриває можливості для змін, тому успіх реформи залежатиме від поєднання інституційних перетворень із практичними кроками: оновленням матеріально-технічної бази, залученням роботодавців, цифровізацією освітнього процесу та підготовкою педагогічних кадрів нового покоління.

Список використаних джерел

1. Горбунова К. М., Улітіна К. А. Інноваційні технології підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої освіти. Інноваційна педагогіка. 2025. Вип. 89. С. 127–130. DOI: https://doi.org/10.32782/ip/89.24.

2. Про професійну освіту : Закон України від 21.08.2025 № 4574-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-IX#Text (дата звернення: 14.09.2026).

3. Автономія в закладах професійної освіти: зміцнення інституцій для задоволення регіональних потреб у робочій силі : дослідження / ГО «EasyBusiness». Київ, 2026. URL: https://bit.ly/4qh867z (дата звернення: 14.09.2026).

4. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. М. Кухаренко та ін. ; за ред. В. М. Кухаренка. Харків : Міськдрук, НТУ «ХПІ», 2016. 284 с.

Abstract. *The paper analyses the current state of Ukraine's vocational education system: it characterises the changes introduced by the Law of Ukraine "On Vocational Education", traces the dynamics of the institutional network and student numbers, and outlines the key problems of the sector. Priority ways of improving the system are substantiated: expanding institutional autonomy, developing dual education, digitalising the learning process, promoting adult learning, and raising the prestige of skilled trades.*

Keywords: *vocational education, vocational education institution, autonomy, dual education, digitalisation, labour market.*

Науковий керівник:
Улітіна К. А.
асистент кафедри методики професійного навчання
Миколаївський національний аграрний університет